

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО**

Факультет дошкільної та початкової освіти
Кафедра педагогіки та інклюзивної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ О.А.Кузнецова

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРАКТИКУМ З ПСИХОЛОГІЇ**

Ступінь бакалавра

Галузь знань Усі галузі

спеціальність 012 Дошкільна освіта

013 Початкова освіта

014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

014.02 Середня освіта (Мова і література англійська, німецька)

014.03 Середня освіта (Історія)

014.04 Середня освіта (Математика та фізика)

014.11 Середня освіта (Фізична культура)

014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)

053 Психологія

2020-2021 навчальний рік

Розробники: Бабаян Юлія Олександрівна – доцент кафедри педагогіки та інклюзивної освіти, к. психол. н., доцент _____ (Бабаян Ю.О.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки та інклюзивної освіти

Протокол № ____ від « ____ » _____ р.

Завідувач кафедри _____ д.психол.н, професор Яблонський А.І.
_____ р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>денна форма навчання</i>
Кількість кредитів–5	Усі галузі знань	Вибіркова
Індивідуальне науково-дослідне завдання: <u>підготовка проекту</u>	Спеціальність 012 Дошкільна освіта 013 Початкова освіта 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) 014.02 Середня освіта (Мова і література англійська, німецька) 014.03 Середня освіта (Історія) 014.04 Середня освіта (Математика та фізика) 014.11 Середня освіта (Фізична культура) 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво) 053 Психологія	<i>Рік підготовки:</i>
		2-й
Загальна кількість годин – 150 год.		<i>Семестр</i>
		3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: I семестр: аудиторних – 2,8 год. самостійної роботи студента – 5,6 год.	Ступінь бакалавра	14 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>
		36 год.
		<i>Самостійна робота</i>
		100 год.
		Вид контролю: залік

Мова навчання – українська

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 150 год: 50 год – аудиторні заняття, 100 год. – самостійна робота (33% / 67%)

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та результати навчання

Мета курсу: засвоєння знань та набуття навичок з використання методик, спрямованих на вивчення психічних явищ.

Основні завдання курсу:

Завдання курсу:

- освоєння особливостей побудови і проведення емпіричного дослідження;
- ознайомлення студентів із системою понять і засобів, що дозволяють здійснювати якісний аналіз отриманих в ході емпіричного психологічного дослідження даних та інтерпретувати їх;
- набуття студентами навичок роботи з конкретними психологічними методиками, які мають широку область застосування;
- набуття студентами умінь практично вивчати психологічні особливості протікання психічних явищ людини.

Передумови для вивчення дисципліни. загальна психологія, вікова психологія, психологія міжособистісних стосунків.

Навчальна дисципліна складається з 5-ти кредитів.

Очікувані результати навчання:

ПРК 1. Здатний вислухати співрозмовника, пояснювати, ілюструвати та інтерпретувати, формувати комунікаційну стратегію.

ПРК 4. Здатний ефективно працювати, як особистість і як член команди, а також ефективно співпрацювати з учнівським, учительським та батьківським колективами, попереджувати конфлікти

ПРН 16. Демонструє дотримання етичних норм поведінки, вміє формувати комунікаційну стратегію з колегами, соціальними партнерами, учнями й вихованцями та їхніми батьками.

ПРН 17. Демонструє ефективну співпрацю учнів і вихованців, ефективно працює в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях); несе відповідальність за результати своєї професійної діяльності; дотримується етичних норм ділового спілкування та поведінки.

Згідно з вимогами ОПП студент оволодіває такими *компетентностями*:

I. Загальні:

КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

II. Спеціальні:

КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

КС-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

3. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Дослідження пізнавальних процесів

Тема 1. Дослідження відчуттів і сприйняття.

Основні форми прояву психіки та їхній взаємозв'язок (психічні процеси, стани, властивості). Методи психологічного дослідження. Методи визначення абсолютних і диференціальних порогів чутливості. Дослідження пізнавального контролю при зоровому сприйнятті. Дослідження сприйняття часу.

Тема 2. Дослідження уваги, пам'яті, уяви.

Вимірювання концентрації уваги методом Пьєрона - Рузера. Дослідження рівня вибіркової уваги. Дослідження переключення уваги. Діагностика оперативної пам'яті. Дослідження опосередкованого запам'ятовування. Дослідження переважного типу запам'ятовування. Дослідження індивідуальних особливостей уваги. Дослідження особливостей творчої уваги.

Тема 3. Дослідження мислення і мовлення.

Дослідження понятійного мислення за допомогою методик: «Порівняння понять», «Виключення зайвого», «Логіка зв'язків», «Логічність умовиводів». Дослідження аналітичного мислення за допомогою методик «Логічні закономірності» Ліпмана, «Оцінка кількісних відносин», «Встановлення закономірностей». Визначення лабільності-ригідності мислення за допомогою методики словесного лабіринту. Дослідження ригідності мовлення. Дослідження еготизму. Дослідження темпу усної мовної діяльності

Кредит 2. Дослідження емоційної сфери

Тема 4. Дослідження емоційних процесів.

Методика діагностики оперативної оцінки самопочуття, активності й настрою (САН). Особистісна шкала проявів тривоги (Дж.Тейлор, адаптація Т.А. Немчинова). Дослідження тривожності (Ч.Д. Спілбергер, адаптація Ю.Л. Ханіна). Методика диференціальної діагностики депресивних станів Зунге (адаптація Т.І. Балашової). Методика диференціальної діагностики депресивних станів В. А. Жмурова. Методика схильності до стресу й соціальної адаптації Холмса й Раге..

Тема 5. Дослідження психічних станів і їхня регуляція.

Методика діагностики психічних станів по Айзенку. Методика діагностики показників і форм агресії А. Басса и А. Даркі. Методика діагностики соціально-психологічної адаптації К.Роджерса і Р. Даймонда..

Кредит 3. Дослідження індивідуально-типологічних властивостей людини

Тема 6. Дослідження темпераменту, характеру, здібностей.

Основні поняття про нервову систему й типи темпераменту. Поняття про характер. Дослідження типу темпераменту (тест-опитувальник Г. Айзенка). Дослідження властивостей нервової системи за допомогою опитувальника В. Русалова. Методики вивчення властивостей нервової системи (сила, урівноваженість, рухливість). Дослідження схильності до ризику Я.А. Шмельова. Дослідження акцентуації характеру К. Леонгарда. Дослідження розумових здібностей. Дослідження комунікативних та організаторських здібностей КОЗ-2.

Кредит 4. Дослідження особистості

Тема 7. Багатофакторне дослідження особистості.

Поняття особистості. Структура особистості. Методика багатофакторного дослідження особистості Р. Кеттелла. Міннесотський багатопрофільний особистісний опитувальник (ММРІ). Діагностика спрямованості і мотивації.

Тема 8. Дослідження самосвідомості особистості.

Дослідження самооцінки особистості. Дослідження рівня домагань особистості за допомогою моторної проби Шварцландера. Методика дослідження «незавершені речення» Сакса і Леві..

Кредит 5. Дослідження міжособистісних стосунків

Тема 9. Дослідження міжособистісних і ділових стосунків

Дослідження міжособистісних стосунків Т. Лірі. Методика Q-сортування В. Стефансона. Методика діагностики міжособистісних і міжгрупових стосунків («соціометрія») Дж. Морено. Діагностика схильності особистості до конфліктної поведінки К. Томаса. Методика оцінки психологічної атмосфери у колективі Ф. Фідлера. «Експрес-методика» вивчення соціально-психологічного клімату у трудовому колективі Михалюка та Шалито.

Тема 10. Дослідження сімейних стосунків. Методика діагностики батьківського ставлення А. Варга, В. Століна. Методика Р. Жіля. Методика PARI Е.Шеффера і Р. Белла.

4. Структура навчальної дисципліни
Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усьо го	у тому числі				
		л	пр	лб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Дослідження пізнавальних процесів						
Тема 1. Дослідження відчуттів і сприйняття	10	2	2			6
Тема 2. Дослідження уваги, пам'яті, уяви	10	2	2			8
Тема 3. Дослідження мислення і мовлення	10		2			8
Разом за кредитом 1	30	2	6			22
Кредит 2. Дослідження емоційної сфери						
Тема 4. Дослідження емоційних процесів	16	2	4			10
Тема 5. Дослідження психічних станів і їхня регуляція	14		4			10
Разом за кредитом 2	30	2	8			20
Кредит 3. Дослідження індивідуально-типологічних властивостей людини						
Тема 6. Дослідження темпераменту, характеру, здібностей	30	2	6			22
Разом за кредитом 3	30	2	6			22
Кредит 4. Дослідження особистості						
Тема 7. Багатофакторне дослідження особистості	16	2	4			10
Тема 8. Дослідження самосвідомості особистості	14	2	4			8
Разом за кредитом 4	30	4	8			18
Кредит 5. Дослідження міжособистісних стосунків						
Тема 9. Дослідження міжособистісних і ділових стосунків	14	2	4			10
Тема 10. Дослідження сімейних стосунків	16		4			8
Разом за кредитом 5	30	4	8			18
Усього годин						
	150	14	36			100

5. Теми лекційних занять
Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1. Дослідження пізнавальних процесів</i>		
1	Тема 1. Дослідження відчуттів і сприйняття	2
2	Тема 2. Дослідження уваги, пам'яті, уяви	2
3	Тема 3. Дослідження мислення і мовлення	
<i>Кредит 2. Дослідження емоційної сфери</i>		
4	Тема 4. Дослідження емоційних процесів	2
5	Тема 5. Дослідження психічних станів і їхня регуляція	
<i>Кредит 3. Дослідження індивідуально-типологічних властивостей людини</i>		
6	Тема 6. Дослідження темпераменту, характеру, здібностей	2
<i>Кредит 4. Дослідження особистості</i>		
7	Тема 7. Багатофакторне дослідження особистості	2

8	Тема 8. Дослідження самосвідомості особистості	2
<i>Кредит 5. Дослідження міжособистісних стосунків</i>		
9	Тема 9. Дослідження міжособистісних і ділових стосунків	2
10	Тема 10. Дослідження сімейних стосунків	
Разом:		14

6. Темы практичних занять Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1. Дослідження пізнавальних процесів</i>		
1	Тема 1. Дослідження відчуттів і сприйняття	2
2	Тема 2. Дослідження уваги, пам'яті, уяви	2
3	Тема 3. Дослідження мислення і мовлення	2
<i>Кредит 2. Дослідження емоційної сфери</i>		
4	Тема 4. Дослідження емоційних процесів	4
5	Тема 5. Дослідження психічних станів і їхня регуляція	4
<i>Кредит 3. Дослідження індивідуально-типологічних властивостей людини</i>		
6	Тема 6. Дослідження темпераменту, характеру, здібностей	6
<i>Кредит 4. Дослідження особистості</i>		
7	Тема 7. Багатофакторне дослідження особистості	4
8	Тема 8. Дослідження самосвідомості особистості	4
<i>Кредит 5. Дослідження міжособистісних стосунків</i>		
9	Тема 9. Дослідження міжособистісних і ділових стосунків	4
10	Тема 10. Дослідження сімейних стосунків	4
Разом:		36

7. Самостійна робота Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1. Дослідження пізнавальних процесів</i>		
Тема 1	Підбір методичного матеріалу (проведення діагностики за допомогою тестових методик)	10
Тема 2	Підбір методичного матеріалу (проведення діагностики за допомогою тестових методик)	10
	Підготовка до тестування	2
<i>Кредит 2. Дослідження емоційної сфери</i>		
Тема 3	Підбір методичного матеріалу (проведення діагностики за допомогою тестових методик)	6
	Підготовка до контрольної роботи № 1	4
Тема 4	Підбір методичного матеріалу (проведення діагностики за допомогою тестових методик)	6
	Підготовка до контрольної роботи № 1	4
<i>Кредит 3. Дослідження індивідуально-типологічних властивостей людини</i>		
Тема 5.	Підбір методичного матеріалу (проведення діагностики за допомогою	8

	тестових методик)	
	Підбір методичного матеріалу (проведення діагностики за допомогою тестових методик)	14
<i>Кредит 4. Дослідження особистості</i>		
Тема 6.	Підбір методичного матеріалу (проведення діагностики за допомогою тестових методик)	10
Тема 7.	Підбір методичного матеріалу (проведення діагностики за допомогою тестових методик)	6
	Підготовка до тестування	2
<i>Кредит 5. Дослідження міжособистісних стосунків</i>		
Тема 8	Індивідуально-наукове дослідне завдання: підготовка проекту «Характеристика особистості людини»	6
	Підготовка до контрольної роботи № 3	2
Тема 9.	Індивідуально-наукове дослідне завдання: підготовка проекту	8
	Підготовка до контрольної роботи № 3	2
	Разом:	100

8. Індивідуальне науково - дослідне завдання

Основне завдання цього виду діяльності: Підготовка індивідуального завдання та його захист шляхом співбесіди забезпечить не лише поглиблення та деталізацію теоретичних знань, отриманих студентами на лекційних та практичних заняттях та в процесі їх самостійної роботи, але й прищеплення практичних умінь та навичок роботи обґрунтовані висновки.

Загальні вимоги до виконання індивідуального завдання:

- самостійність виконання;
- логічність і послідовність викладення матеріалу;
- повнота виконання завдання;
- обґрунтованість висновків;
- використання статистичної інформації та довідкової літератури;
- наявність конкретних пропозицій;
- якість оформлення;
- вміння захищати результати проведеного дослідження.

9. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Форми поточного та підсумкового контролю. Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР). Поточне оцінювання (індивідуальне,

групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних, лабораторних робіт, уміння самостійно опрацьовувати тексти, складання конспекту рекомендованої літератури, написання і захист реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Завданням підсумкового контролю (КР, залік) є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу модуля.

Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях:

Студенту виставляється **відмінно**: вільне володіння науковою термінологією, легка орієнтація в тематиці дисципліни та міждисциплінарних зв'язках, творчо-пошуковий підхід під час відповідей із застосуванням позапредметних знань, наведення прикладів, порівняння і аналіз навчального матеріалу, системне бачення предмету.

Студенту виставляється **дуже добре**: добре знання матеріалу, незначні помилки і неточності у відповідях, швидке орієнтування при розв'язанні навчальних завдань, достатньо високий рівень загальної обізнаності з предмету та адаптивності при доборі потрібного матеріалу.

Студенту виставляється **добре**: володіння певним обсягом навчального матеріалу, здатність його аналізувати, використання на достатньому рівні знань та вмінь для формулювання висновків, несуттєві неточності у відповідях.

Студенту виставляється **достатньо**: задовільний рівень знань матеріалу, здатність його аналізувати під керівництвом викладача, розуміння окремих понять, суттєві неточності у відповідях.

Студенту виставляється мінімальний **задовільно**: поверхневе знання змісту тем з дисципліни, труднощі при використанні понятійного апарату, відсутність міцних логічних зв'язків і послідовності у розумінні навчального предмету, відповіді на додаткові запитання майже не розкривають значення і суті матеріалу.

Кількість балів у кінці **семестру** повинна складати від 250 до 500 балів (за 5 кредити), тобто сума балів за виконання усіх завдань.

Відповідний розподіл балів, які отримують студенти за 5 крд

Поточне оцінювання та самостійна робота											КР	Накопичувальні бали/сума
1 кредит		2 кредит		3 кредит			4 кредит		5 кредит			
T 1	T2	T3	T4	T5	T 6	T 7	T 8	T 9	T10	T11	90	500/100*
10	10	20	10	10	10	20	10	20	10	20		
40	40	20	20/ КР1	10	10	10/ КР2	30	40	20	20/ КР3		

*Примітка. Коефіцієнт для іспиту – 0,6. Іспит оцінюється в 40 б.

10. Засоби діагностики

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (зокрема есе, реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.

11. Методи навчання

Усний виклад матеріалу: наукова розповідь, спрямована на аналіз фактичного матеріалу; пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого розкривається сутність певного явища, закону, процесу; проблемне навчання, робота з підручником та додатковими джерелами, ілюстрація – метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у їх символічному зображенні (малюнки, схеми, графіки та ін.); презентація лекцій, ділові, рольові, ситуативні ігри, навчальний тренінг.

12. Рекомендована література

Базова література

1. Волошина В.В. Загальна психологія: Практикум: навч. посібн. / Волошина В.В., Долинська Л.В., Ставицька С.О. – 4-те вид. – К.: Каравела, 2011. – 280 с.
2. Волошок О.В. Практикум із психології: навч.-метод. посібник / Волошок О.В., Кліманська М.Б., Штепа О. С.. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 96 с.
3. Зелінська Т.М. Практикум із загальної психології: навчальний посібник / Т.М. Зелінська. – К.: Каравела, 2008. – 218 с.
4. Основи практичної психології: Підручник / [В.Панок, Т. Титаренко, Н.Чепелева та ін.]. – К.: Либідь, 2010. – 536 с.
- Пашукова Т.І. Практикум із загальної психології / [Пашукова Т.І., Допіра А.І., Дьяков Г.В. та ін.]; за ред. Т.І. Пашукової. – К.: Знання, 2006. – 203 с..

Допоміжна література

1. Абрамова Г.С. Введение в практическую психологию / Г.С. Абрамова. — М.: Академия, 1995. – 237 с.
2. Анастаси А. Психологическое тестирование / А. Анастаси, С.Урбина. – 7-е изд. – СПб.: Питер, 2007. – 688 с.
3. Бажутина С.Б. Практическая психология в вузе и школе / Бажутина С.Б., Воронина Г.Г., Булах И.П. — Луганск, 2000. – 206 с.
4. Битянова М.Р. Организация психологической работы в школе / М.Р.Битянова. – М.: Совершенство, 1998. - 298 с.
5. Глуханюк Н.С. Практикум по общей психологии / Глуханюк Н.С., Дьяченко Е.В., Семенова С.Л. – М.: Изд-во Моск. психол.-соц. ин-та, 2006. – 224 с.
6. Варій М.Й. Психологія особистості: навч. пос. – К.: Центр навчальної літератури, 2008. – 592 с.
7. Основы психологии. Практикум / [ред.-сост. Л.Д.Столяренко]. – Ростов н/Д: Изд-во Феникс, 2000. – 576 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://chitalka.info>
2. <http://pidruchniki.ws>
3. <http://studentam.net.ua/>
4. <http://www.ikpp.npu.edu.ua/>